

Ступенева педагогічна освіта передбачає рух студента від нижчого ступеня до вищого у своєму загальному та професійному розвитку, оскільки на кожному наступному ступені (рівні) студент набуває нових знань, умінь та навичок, одержує новий, вищий від попереднього, рівень готовності до здійснення професійно-педагогічної діяльності.

Висновки... На основі вивчення державних документів про вищу освіту та праць вчених виявлено, що проблема ступеневої підготовки вчителя є досить новою для національної освіти, тому недостатньо розроблений категорійно-понятійний апарат, технологія ступеневої підготовки вчителя та методичне забезпечення процесу навчання.

Перспективи подальших розвідок... Подальших наукових розвідок потребують такі аспекти, як сутність ступеневої підготовки майбутніх учителів початкової школи, технологія та методичний супровід ступеневої підготовки майбутніх учителів початкової ланки освіти.

Список використаних джерел та літератури:

1. Власенко С. П. Особливості становлення сучасної багаторівневої освіти вчителів початкових класів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 „Теорія і методика професійної освіти” / С. П. Власенко. – К., 2002. – 20 с.
2. Ожегов С. И. Словарь русского языка / И. С. Ожегов ; под. ред. Н. Ю. Шведовой. – М. : Рус. яз., 1990. – 921 с.
3. Педагогическая энциклопедия / [гл. ред. И. А. Каирова]. – М. : Сов. энциклопедия, 1964-1988. – Т. 3. – 880 с.
4. Семиченко В. А. Концепция целостности и ее реализация в профессиональной подготовке будущих учителей : дис. ...доктора психол. наук : 19.00.07 / Семиченко Валентина Анатольевна. – К., 1992. – 432 с.
5. Закон України „Про вищу освіту”. – К., 2003. – 47 с. – (Нормативний документ).
6. Старовойт Л. Я. Особливості організації багатоступеневого навчання у вищому професійному училищі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 „Теорія і методика професійної освіти” / Л. Я. Старовойт. – К., 2000. – 15 с.
7. Мамрич С. М. Ступенева підготовка фахівців у навчально-науково-виробничих комплексах (на прикладі радіотехнічних спеціальностей) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 „Теорія і методика професійної освіти” / С. М. Мамрич. – К., 2001. – 15 с.

Аннотація

О.Л.Шквыр

Теоретические аспекты ступенчатой подготовки будущих учителей начальных классов

В статье рассматриваются этапы истории ступенчатого образования, раскрывается сущность ключевых понятий, предлагается модель ступенчатой подготовки учителя.

Ключевые слова: *подготовка, профессиональная подготовка, ступенчатая подготовка учителя.*

Summary

O.L.Shkvyr

Theoretical Aspects of the Stage Preparation of the Future Primary School Teachers

The stages in the history of the stage education are described in the article. The essence of key notions are revealed. The model of the stage preparation of school teachers is proposed.

Key words: *preparation, professional preparation, stage preparation of a teacher.*

Дата надходження статті:

„11” вересня 2010 р.

УДК 796.85+39+159.922 (045)

І.М.ШОРОБУРА,

доктор педагогічних наук, професор

(м.Хмельницький)

Бойовий гопак як етнонаціональна система психофізичного вдосконалення особистості

В статті розглядається питання необхідності панівної ідеології здоров'я людини в Україні. Бойовий гопак розглядається як етнонаціональна система психологічного удосконалення особистості. У Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії створено осередок і секцію бойового гопака.

Ключові слова: *ідеологія здоров'я, національна культура, фізична культура, бойовий гопак.*

Постановка проблеми в загальному вигляді... Щорічні звіти дослідження людського розвитку в Україні за Програмою ООН свідчать про зниження рівня здоров'я населення країни. Так, характерними руйнівними чинниками суспільного, політичного і економічного життя сьогодення України, що стосуються підтримки і охорони здоров'я населення, є: низький рівень фінансування системи формування і охорони здоров'я, відсутність ідеології здоров'я і технології її впровадження, інфляція індивідуального і громадського здоров'я, некритичність оцінки ролі громадянина щодо збереження здоров'я, відсутність нових технологій управління, дефіцит інформації.

Аналіз досліджень і публікацій та виклад основного матеріалу... Відомо, що інтенсифікація всіх процесів життєдіяльності сталася тільки завдяки високим можливостям людини адекватно відповідати цим вимогам фізично, психічно і духовно. Країни, що досягли значних економічних успіхів, такі, як Японія, Канада, США та інші, мають найвищі показники середньої тривалості життя. Передовсім саме

за показником рівня здоров'я населення міжнародні експерти ООН проводять порівняльний вимір ступеня сталого розвитку країни. Визнаючи рівень здоров'я нації показником спроможності країни конкурувати на міжнародному рівні, уряди, національні і регіональні парламенти, а також громадські організації розвинутих країн взяли на себе відповідальність активно сприяти підвищенню рівня здоров'я населення, що знайшло відображення в міжнародних документах. Зокрема, затверджено п'ять напрямів діяльності суспільства і урядів щодо зміцнення здоров'я населення: орієнтація політики на зміцнення здоров'я, створення сприятливого довкілля, посилення дій громадськості, розвиток особистих навичок, переорієнтація служб охорони здоров'я [7].

Сьогодні ми повинні говорити про необхідність панівної ідеології здоров'я людини в Україні, створення міжгалузевих механізмів забезпечення здорової життєдіяльності. Ідеологія здоров'я це те, по-перше, яку питому вагу займає здоров'я як суспільна цінність у свідомості людей, в політиці державного управління та різних галузях діяльності; по-друге, наскільки значимість індивідуального і громадського здоров'я виражена у різних формах суспільної свідомості – політиці, моралі, праві, освіті, мистецтві, ЗМІ тощо [4]. Слід зазначити, що визнання цінності і значущості здоров'я ще не означає існування ідеології здоров'я, якщо ці ідеї не прижилися в усіх сферах життєдіяльності суспільства, якщо немає попиту на здоров'я й інші важелі підтримки високого рівня здоров'я і тривалості життя популяції [3, 5].

В Україні простежується значне зниження не тільки рівня здоров'я населення, але й знецінення його як реальної життєвої цінності. Аналогічний процес в економіці визначають як інфляцію. Проекція широко відомого економічного явища на галузь охорони здоров'я дозволяє констатувати, що в Україні спостерігається практично знецінення такої важливої категорії суспільства, як здоров'я нації. Інфляція здоров'я має п'ять характерних рис: знецінення ідеї здоров'я; практичне нехтування здоровим способом життя; збільшене витрачання індивідуального здоров'я в умовах стресу; неможливість відтворити витрачене здоров'я при необхідності; негативна динаміка рівня здоров'я.

Як відомо, кожна людина є особистістю настільки, наскільки вона дотична до культури, тобто наскільки вона пізнала різні прояви духовного життя свого народу – його історію, мистецтво, фольклор, науку, звичаї, традиції, обряди, мораль, вірування. Такий підхід спрямовує сучасну педагогічну науку і практику на відновлення незаслужено забутих принципів гуманізму, народності, природовідповідності. За цих умов процес виховання, збереження здоров'я набуде природного стану, оскільки ґрунтуватиметься не на кон'юнктурних проектах, штучно нав'язаних зверху, а на міцній основі загальнолюдських приписів, на полярності установлених понять добра і зла, правди і кривди, красивого і потворного, свого і чужого.

Молодь – дзеркало своєї епохи, відображення як позитивних, так і негативних її рис, характерних для сьогодення, тому брак економічного забезпечення, соціальна неорганізованість, відсутність ідеології здоров'я, зниження якості життя впливають на формування здорового способу життя і, головне, знецінюють ідею збереження здоров'я як не першочергову, не актуальну [6].

Важливими на сьогодні є народознавчі технології охорони і збереження здоров'я молоді. Так, наукове осмислення етнопедагогіки як компонента національної культури та її взаємодії з іншими соціокультурними чинниками слугує ефективним джерелом національного самоусвідомлення українства, сприяє оптимізації навчально-виховного процесу. Зазначимо, що етнопсихологічними та етнокультурними чинниками є: етнічні традиції, етнічний характер, етнічні почуття та настрої, етнічні інтереси й орієнтації, тип культури (колективізм, індивідуалізм) та ін. А.Макаренко зазначав, що виховувати традиції, зберігати їх – надзвичайно важливе значення виховної роботи [2]. У студентів формується національний ідеал, „те найкраще, що створив народ у розумінні людської особистості” (Г.Ващенко) [1, с.104].

Сьогодні важливо знати козацькі сторінки в історії України, адже козацтво – це багатотисячолітня історія формування нашого етносу. Разом з історією формувалася і культура, разом із культурою – і різні методи збереження здоров'я молоді. Знання трав, знання руху світил, які впливають на урожай, вміння використовувати те, що під руками, для свого здоров'я, насамперед біологічно чисті продукти харчування, здоровий спосіб життя, який ми називаємо козацьким – усе це від них. Вони формували систему оздоровлення природним способом. Так, у козаків-січовиків оздоровлення полягало у підготовці, яку вони отримували перед тим, як іти на війну. Вишкіл потребував від козака доброго здоров'я. Споконвічні силові вправи були у тих козаків, які жили на Січі. Вони знали багато методів лікування травами, настоями. Січовики мали структуровану систему оздоровлення. Як відомо, життя реєстрових козаків проходило у походах. Традиції і звичаї давали можливість зберегти здорове тіло і здоровий дух. Без цього козак не міг бути воїном. Найтаємничіший прошарок козацтва – це характерники. Ці воїни мали особливий статус козацького середовища. Вони уміли проникати у таємниці природи, знали сили природи, уміли взяти здоров'я від дерев, з якими спілкувалися, від трави, землі. Вони брали енергію із сил природи, що сприяло оздоровленню. Отже, система козацького оздоровлення мала складну структуру. Зазначимо, що велике значення сьогодні має мистецтво козацьких єдинборств. Їх вивчення сприяє відродженню національних видів боротьби, збереженню здоров'я.

У Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії є досвід запровадження бойового гопака і народних рухливих ігор як розвитку однієї із здоров'язберігаючих технологій. Молодь повинна перебувати під постійним виховним впливом матеріальної і духовної культури свого народу. Це потрібно, насамперед, для найповнішого розкриття природних здібностей молоді, розвитку її талантів. Тому система освіти загалом і система фізичного виховання зокрема мусять бути саме національними.

Підвищення ефективності фізичного виховання тісно переплітається з проблемами впровадження в практику елементів народної фізичної культури, зокрема Бойового Гопака і народних рухливих ігор, які мають виховну, розвиваючу та культурну цінність.

Так, з 2002 р. у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії було створено осередок і секцію Бойового Гопака, а на уроках фізичного виховання впроваджувались елементи цього національного бойового мистецтва і народні рухливі ігри. У процесі роботи секції бойового гопака широко застосовувались національні рухливі ігри, які були спрямовані на вдосконалення конкретних рухових здібностей студентів і розвитку морально-вольових якостей. При цьому враховувалась не лише їх спрямованість, але й вікові особливості групи студентів. Зазначимо, що структура заняття з Бойового Гопака є особливою. Вона побудована відповідно до звичаїв і традицій наших предків, їх вірувань та світогляду. По-перше, вшановується пам'ять предків, молитвою звертаються до Бога, піснею підіймають бойовий дух, одяг гопаківців – національний. Заняття босоніж покращує фізіологічні можливості організму шляхом масажу рефлекторних зон ніг. Заняття складається з кількох етапів: шиккування, вітання, молитви, пісні, проруху, викладу технічних елементів, пісні, молитви, прощання.

На базі Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії проходив II Міжнародний навчально-вишкільний семінар із козацького мистецтва – Бойового гопака. В його роботі взяли участь понад 50 козаків – представників федерації з різних областей України, а також з Польщі, Португалії, Канади, Іспанії – старшини, підстаршини та вчителі бойового гопака, а також засновник і верховий вчитель, президент Міжнародної федерації Володимир Пилат. Прослухано лекції з історії України, козацтва, з секретів козацької медицини, цілительства, світоглядних засад українського бойового мистецтва. Адже бойовий гопак не просто спорт, а цілісна виховна система, в якій влучно передбачено фізичне, розумове, фізичне удосконалення.

В академії працює голова Хмельницької обласної федерації Бойового гопака Іван Куць, який нашим студентам передає свою майстерність. Колективом кафедри фізичної культури та валеології укладено програму для загальноосвітніх навчальних закладів „Основи бойового гопака та фізична культура”. Основними критеріями, за якими здійснюється систематизація рухливих ігор, є: швидкість, силові, швидкісно-силові здібності, витривалість, координаційні здібності. Рухливі ігри необхідно включати в кожне заняття з фізичної культури, оскільки, відповідно до програми, вдосконалення рухових здібностей здійснюється на кожному занятті.

Рухливі ігри згруповані у відповідні блоки (на швидкість, координацію тощо) та розподілені по семестрах, відповідно до рекомендацій програми вищої школи з фізичного виховання. Систематизовані національні рухливі ігри широко застосовувались в методиці роботи секції Бойового Гопака. Також вони були використані під час проведення занять із фізичного виховання. Їх використання дозволило комплексно вирішувати навчально-виховні завдання, збільшити моторну щільність занять, покращити емоційний фон і якість, більш повно ознайомити студентів з українськими національними традиціями. Впроваджено елементи національного бойового мистецтва, що вивчалися на заняттях спортивної секції, на заняттях з фізичного виховання.

На базі академії проведено Всеукраїнський семінар для вчителів фізичної культури, під час якого обговорювалась можливість впровадження у школах на уроках фізкультури бойового гопака. Серед 4-х основних напрямків бойового гопака є фольклорно-мистецький, бойовий, спортивний, оздоровчий. Саме оздоровчий напрям ідеально підходить людям, які шукають шляхи для гармонійного розвитку тіла, розуму і духу. Бойовий гопак – одна з народознавчих технологій збереження здоров'я молоді.

Проведено оздоровчий семінар „Демонстрація оздоровчого напрямку бойового гопака та оцінка функціонального стану молоді, яка займається бойовим гопаком, на основі валеології та інформаційної медицини”. Презентовано апаратно-програмний комплекс для електропунктурної діагностики, що тестує функціональну систему організму.

Студенти академії неодноразово брали участь у спортивних змаганнях, святах, концертах, показових виступах, фестивалях, семінарах.

На базі секції бойового гопака працює лабораторія здорового способу життя, де студенти нашої академії працюють з молодшими школярами і дають їм ази техніки бойового гопака. Для продовження славних традицій минулого і відродження жіночого бойового мистецтва відкрито експериментальну групу з українського жіночого бойового мистецтва, яке базується на техніці бойового гопака, але в ньому враховуються анатомофізіологічні можливості жінки. Дівчата також вивчають народну медицину, питання раціонального харчування, ведення господарства.

Важливо, що вирішення проблеми збереження власного здоров'я закладено в самій людині, у знанні та розумінні нею проблем формування, збереження, зміцнення і відновлення його, а також в умінні дотримуватися правил здорового способу життя. Ми повинні усвідомити, що майбутнє кожного і держави в цілому – за здоровими поколіннями, що фізично і морально здорова людина здатна творити і приносити користь іншим людям. Стан фізичного, психічного, соціального і духовного здоров'я молоді є інтегральним показником суспільного розвитку, могутнім чинником впливу на економічний, культурний, потенціал країни. Виховання здорової нації, охорона здоров'я людини – основна проблеми всіх часів.

Висновки... Отже, пріоритетним завданням держави у вищих навчальних закладах залишається інформаційно-просвітницька робота з молоддю, впровадження здоров'язберігаючих технологій. Сьогодні на рівні держави повинні діяти програми, проекти, головним завданням яких є пропаганда здорового способу життя молоді через проведення науково-медичних конференцій, семінарів-тренінгів, круглих столів, лекцій, практичних знань.

Список використаних джерел та літератури:

1. Ващенко Г. Виховний ідеал / Г. Ващенко. – Полтава, 1994. – Т.1. – С. 104.
2. Макаренко А. С. Методика виховної роботи / А. С. Макаренко. – К. : Рад. школа, 1990. – 366 с.
3. Максимова Н. Ю. Безпека життєдіяльності : соціально-психологічні аспекти алкоголізму та наркоманії : навч. посіб. / Н. Ю. Максимова. – К. : Либідь, 2006. – 328 с.
4. Оржеховська В. М. Духовність і здоров'я : навч.-метод. посіб. / В. М. Оржеховська ; Ін-т проблем виховання АПН України. – К., 2004. – 168 с.
5. Оржеховська В. М. Збереження репродуктивного здоров'я неповнолітніх / В. М. Оржеховська, Л. І. Габора ; Ін-т проблем виховання АПН України. – К., 2004. – 220 с.
6. Педагогіка здорового способу життя : орієнтована програма для установ післядипломної пед. освіти та пед. навч. закладів / В. М. Оржеховська, О. І. Пилипенко ; Ін-т проблем виховання АПН України. – К., 2004. – 14 с.
7. Рибальченко С. Є. Формування культури здоров'я учнів засобами інноваційних технологій. Модель навчального закладу – Школа сприяння здоров'ю / С. Є. Рибальченко. – Х. : Основа, 2010. – 143, [1] с. (Б-ка журн. „Початкове навчання та виховання”; Вип. 5 (77)).

**Анотація
И.М.Шоробура**

Боевой гопак как этнонациональная система психофизического усовершенствования личности

В статье рассматривается вопрос необходимости господствующей идеологии здоровья в Украине. Боевой гопак рассматривается как этнонациональная система психофизического усовершенствования личности. В Хмельницкой гуманитарно-педагогической академии создана ячейка и секция боевого гопака.

Ключевые слова: идеология здоровья, национальная культура, физическая культура, боевой гопак.

**Summary
I.M.Shorobura**

Fighting Hopak as the Ethnonational System of Psychophysical Development of Personality

The question of the necessity of ruling ideology of a human's health in Ukraine has been viewed in the article. Fighting hopak is considered as the ethnonational system of psychophysical development of personality. The centre and the section of fighting hopak have been organized in Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy.

Key words: ideology of health, national culture, physical culture, fighting hopak.

Дата надходження статті:

„14” вересня 2010 р.

УДК 37 (09)(477) „18/20”

О.І.ЯНКОВИЧ,
доктор педагогічних наук
(м.Тернопіль)

Ідеї технологізації освіти у педагогічній думці України (XVIII – перша половина XX ст.)

У статті здійснено аналіз праць класиків вітчизняної педагогіки з проблем технологізації освіти. Розглянуто погляди українських педагогів К. Ушинського, Г. Ващенка, С. Русової, А. Макаренка, В. Сухомлинського, що мали вплив на розвиток освітніх технологій. Виявлено можливості використання позитивних ідей класиків педагогіки у педагогічній теорії та практиці на сучасному етапі. Доведено необхідність домінування індивідуальної професійної майстерності над уміннями виконувати технологічні операції.

Ключові слова: технологізація освіти, діагностика.

Постановка проблеми в загальному вигляді... У останні два десятиріччя прискореними темпами здійснюється технологізація освіти. Рівень упровадження освітніх технологій, зокрема інформаційно-комунікаційних, є тим показником, за яким визначається престиж та конкурентоспроможність навчального закладу. Проте у реалізації технологічного підходу є також суттєві недоліки. Оскільки учені не виробили загальноприйнятого категоріального тезаурусу, освітніми технологіями сьогодні називають що завгодно: від методики чи теоретично оформленого досвіду окремого учителя до будь-якої інновації